

IFLA:s mångkulturella biblioteksmanifest

Det mångkulturella biblioteket

– nyckeln till ett kulturellt mångfaldssamhälle i dialog

Människor i dag lever i ett alltmer heterogent samhälle. Det finns mer än sex tusen olika språk i världen. Den internationella migrationen ökar för varje år vilket leder till att fler och fler människor har en komplex identitet. Globalisering, tilltagande migration, snabbare kommunikation, bekväma transporter och andra 2000-talsfenomen har utökat den kulturella mångfalden i många länder där den kanske inte funnits tidigare eller har förstärkt den existerande mångkulturella sammansättningen.

Begreppet ”kulturell mångfald” eller ”mångkultur” syftar på den harmoniska samexistensen och interaktionen mellan olika kulturer, där ”kultur bör anses omfatta hela komplexet av de andliga, materiella, intellektuella och emotionella egenskaper som är utmärkande för ett samhälle eller en social grupp och omfattar, förutom konst och litteratur, livsstilar, samlevnadsformer, värdesystem, traditioner och trosuppfattningar”ⁱ. Kulturell mångfald är grundvalen för vår kollektiva styrka, såväl i lokalsamhället som på global nivå.

Kulturell och språklig mångfald är mänsklighetens gemensamma arv och bör vårdas och bevaras till gagn för alla. Den är en källa till utbyte, innovation, kreativitet och fredlig samlevnad människor emellan. ”Respekt för kulturernas mångfald, tolerans, dialog och samarbete i en anda av ömsesidig tillit och förståelse är en av de bästa garantierna för internationell fred och säkerhet”.ⁱⁱ Bibliotek av alla slag bör därför avspegla, understödja och främja kulturell och språklig mångfald på internationell, nationell och lokal nivå, och på så sätt verka för en interkulturell dialog och ett aktivt medborgarskap.

Då biblioteken betjänar olika intressen och samhällsgrupper, fungerar de som centra för lärande, kulturliv och information. Genom att verka för kulturell och språklig mångfald uppfyller biblioteken sina förpliktelser mot principerna om de grundläggande friheterna och allas rätt på lika villkor till information och kunskap, med respekt för kulturell identitet och kulturella värden.

Principer

Varje individ i vårt globala samhälle har rätt till ett fullständigt utbud av biblioteks- och informationstjänster. I arbetet för kulturell och språklig mångfald skall biblioteken:

- betjäna alla samhällsmedborgare utan diskriminering på grund av kulturellt och språkligt ursprung
- tillhandahålla information på tillämpliga språk och i ändamålsenliga skriftformer
- ge tillgång till ett brett urval av material och tjänster som avspeglar alla grupper och behov

- anställa personal som återspeglar ett mångkulturellt samhälle och som är utbildad för att samverka med och tillhandahålla tjänster för ett sådant samhälle

Biblioteks- och informationstjänster i ett kulturellt och språkligt mångskiftande sammanhang omfattar både service till alla typer av biblioteksanvändare och service som riktar sig speciellt till missgynnade kulturella och språkliga grupper. Särskild uppmärksamhet bör ägnas grupper som ofta är marginaliserade i mångkulturella samhällen: minoriteter, asylsökande och flyktingar, personer med tillfälliga uppehållstillstånd, gästarbetare och ursprungsfolk.

Det mångkulturella bibliotekets uppgifter

I ett mångkulturellt samhälle bör fokus ligga på följande huvuduppgifter, som relaterar till information, läs- och skrivkunighet, utbildning och kultur:

- att öka medvetenheten om det positiva värdet av kulturell mångfald och att utveckla den kulturella dialogen
- att uppmuntra språklig mångfald och respekt för modersmålet
- att underlätta den harmoniska samexistensen mellan olika språk, inklusive inläring av språk från tidig ålder
- att skydda det språkliga och kulturella arvet och stödja det språkliga uttrycket, samt främja skapande och spridning på alla relevanta språk
- att stödja bevarandet av den muntliga traditionen och det immateriella kulturarvet
- att stödja delaktighet och medverkan i samhällslivet av personer och grupper med skiftande kulturell bakgrund
- att stimulera förmågan att förstå och behärska informations- och kommunikationsteknik i den digitala tidsåldern
- att främja språklig mångfald i cyberrymden
- att uppmuntra en allomfattande tillgång till cyberrymden
- att stödja utbytet av kunskap och goda exempel gällande kulturell pluralism

Ledning och drift

Det mångkulturella biblioteket förutsätter att bibliotek av alla slag omfattar en helhetssyn i sin service. Verksamheten i form av biblioteks- och informationstjänster för kulturellt och språkligt heterogena samhällen är central, inte något ”separat” eller ”extra”, och den bör alltid anpassas för att möta lokala och specifika behov.

Biblioteket skall ha en policy och en strategisk plan som fastställer dess uppdrag, mål, prioriteringar och tjänster med avseende på kulturell mångfald. Planen bör baseras på en uttömmande behovsanalys och adekvata resurser.

Biblioteksaktiviteter skall inte utvecklas isolerat. Samarbete med relevanta användargrupper och yrkesverksamma på lokal nationell och internationell nivå skall uppmuntras.

Kärnverksamhet

Det mångkulturella biblioteket bör:

- utveckla mångkulturella och flerspråkiga samlingar och tjänster, inklusive digitala resurser och multimedia
- avsätta resurser för bevarandet av kulturarvet och andra kulturella uttrycksformer med särskild tonvikt på muntlig tradition, ursprungsfolkens kultur och det immateriella kulturarvet
- Anordna program för att stödja användarutbildning och informationskompetens, avsätta resurser för nyanlända immigranter, vårda kulturarvet samt främja den interkulturella dialogen som väsentliga delar av servicen
- ge tillgång till bibliotekets resurser på tillämpliga språk och genom goda system för informationsorganisation och tillgänglighet
- utforma marknadsförings- och informationsmaterial för lämpliga medier och på tillämpliga språk för att attrahera olika grupper av besökare

Personal

Bibliotekspersonalen är den förmedlande länken mellan användare och resurser. Yrkesutbildning och fortbildning som fokuserar på service till mångkulturella grupper, interkulturell kommunikation och lyhördhet, antidiskriminering, samt kunskap om olika kulturer och språk bör tillhandahållas.

Det mångkulturella bibliotekets personal bör återspegla det omgivande samhällets kulturella och språkliga karaktärsdrag, detta för att garantera kulturell medvetenhet, representera det samhälle som biblioteket betjänar samt uppmuntra till kommunikation.

Finansiering, lagstiftning och nätverk

Regeringar och andra berörda beslutsfattande organ uppmanas att inrätta och säkerställa finansieringen till bibliotek och bibliotekssystem för att kunna erbjuda kostnadsfria biblioteks- och informationstjänster till vårt mångkulturella samhälle.

Mångkulturell biblioteksservice är i grund och botten global. Alla bibliotek som är involverade i aktiviteter på detta område behöver delta i lokala, nationella eller internationella nätverk för att kunna utveckla sin policy. Forskning behövs för att erhålla nödvändig kunskap, så att man kan fatta välgrundade beslut om servicen och säkerställa tillräcklig finansiering. Forskningsrön och goda exempel på arbetsmetoder måste spridas i vida kretsar och vara vägledande för en effektiv mångkulturell biblioteksservice.

Att förverkliga manifestet

Det internationella samfundet bör ge erkännande och stöd till biblioteks- och informations-service i dess roll som främjare och bevarare av kulturell och språklig mångfald.

Beslutsfattare på alla nivåer och biblioteksväsendet över hela världen uppmanas härmed att sprida detta manifest samt att förverkliga de principer och genomföra de åtgärder som här har kommit till uttryck.

Detta manifest kompletterar IFLA/UNESCO:s Folkbiblioteksmanifest, IFLA/UNESCO:s Skolbiblioteksmanifest och IFLA:s Internetmanifest. Detta manifest godkändes av IFLA:s styrelse i augusti 2006 och bifölls i april 2008 av The Intergovernmental Council för

UNESCO:s program Information for All, med rekommendationen att det föreläggs
UNESCO:s generalförsamlings 35:e session för övervägande.

ⁱ UNESCO:s Allmänna förklaring om kulturell mångfald, 2001

ⁱⁱ *ibid.*